

Het Lokvogeltje

KNNV afdeling Lelystad

Jaargang 50 Winter 2024

Vette vispassages

Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, afdeling Lelystad

De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) ofwel de vereniging voor veldbiologie, is een vereniging van mensen die iets hebben met de natuur. Ze willen de natuur beleven, proberen te begrijpen en beschermen. Daarom zijn de leden van de KNNV vaak buiten in het veld te vinden. Belangstelling voor de natuur en kennis van de natuur gaan hand in hand. Jong en oud kunnen er terecht. Zowel vakmensen als liefhebbers die meer willen weten, zijn er te vinden.

Bestuur

Voorzitter:

Jeroen Reinhold, Archipel 35-44, 8224 HK Lelystad
tel. 0320-231971, M: voorzitter@lelystad.knnv.nl

Secretaris:

Wim Boersma, Schoener 44-08, 8243 XH Lelystad
tel.: 0320-254612, M: secretaris@lelystad.knnv.nl

Penningmeester & Ledenadministratie:

Vacature, wordt tijdelijk waargenomen door de voorzitter.

M: penningmeester@lelystad.knnv.nl

Natuurhistorisch secretaris

Jan Marbus, Saerдам 137, 8242 JD Lelystad
tel. 0320-701448, M: n.h.secretaris@lelystad.knnv.nl

Redactie Lokvogeltje

Bert Zijlstra, Karveel 58-97, 8242 WE Lelystad
tel. 0320-247525, M: redactie@lelystad.knnv.nl

Website

Jan Verbraaken, Boeier 0421, 8242 CM Lelystad
M: webmaster@lelystad.knnv.nl

Werkgroepen

Heemtuïngroep

Jan Marbus, Saerдам 137, 8242 JD Lelystad
tel. 0320-701448, M: marbusjan33@gmail.com

Vogelwerkgroep

Berry van Elst, Rozengard 18-29, 8212 DP Lelystad
tel. 0320-242769, M: vanelsten@ziggo.nl

Contact:

Zie gegevens bij secretaris

W: <http://www.knnv.nl/lelystad>

M: lelystad@knnv.nl

KVK-nummer: 32156889

Lidmaatschap

Lidmaatschap: €37,50

Huisgenootlid: €17,00

Donateur: €20,00

Rekening: NL72 INGB0004 3423 84

Opzeggingen dienen te geschieden vóór 1 november.

ANBI Status KNNV Lelystad

KNNV-Lelystad is een ANBI. Een ANBI is een algemeen nut beogende instelling die een aantal belastingvoordelen heeft. Zo betaalt een ANBI geen erfbelasting of schenkbelasting voor erfenissen en schenkingen die de instelling gebruikt voor het algemeen belang. Dat wil zeggen, dat indien donateurs KNNV-L'stad opnemen in hun testament daarover geen belasting wordt geheven. Donateurs van een ANBI mogen hun giften aftrekken van de inkomsten- of vennootschapsbelasting. Om in aanmerking te komen voor de aftrek van periodieke giften, moeten de donateur en de ANBI de gift vastleggen in een overeenkomst.

Het volgende Lokvogeltje zal begin maart 2025 verschijnen. **Kopij inzenden vòòr 15 februari 2025 a.u.b.** Disclaimer: Standpunten verwoord door leden in dit blad zijn niet automatisch standpunten van het bestuur van KNNV afdeling Lelystad.

Foeragerende watersnip (Gallinago gallinago) tijdens jubileumuitje naar de Markerwadden. (Foto: Bert Zijlstra)

Voorwoord van de voorzitter

Vijftig jaar KNNV-Lelystad begint aan zijn laatste loodjes. Na een mooie Markerwaddenexcursie hoopten we op een mooie start van de basis natuurcursus. Ondanks dat het goed in de kranten gestaan had, bleven de aanmeldingen uit. Deze cursus is dus uiteindelijk niet doorgegaan.

Na dit dipje pakken we de draad echter weer op. De jubileumuitgave van het Lokvogeltje met daarin verhalen van onze activiteiten en bevindingen in het veld heeft ondertussen subsidie ontvangen van het Verbraakenfonds van de Natuur en Milieufederatie Flevoland. Er is dus geld om het project af te ronden. Voor de vele auteurs zal dat goed nieuws zijn want die vroegen zich al regelmatig af of er nog iets gebeurde met deze special.

Onze vogelmonitoren van het Oostvaardersveld willen ook dit jaar nog hun 25-jarig jubileum afsluiten met een rapportage over de resultaten van 25 jaar vogels tellen. Alvast een tipje van de sluier. Er broeden constant zo'n 50 vogelsoorten in het gebied maar er treden wel grote veranderingen op als gekeken wordt per habitat. De soorten van oud bos nemen langzaam toe, typische rietsoorten zijn sterk afgenomen en soorten van grasland zijn in samenstelling gewijzigd.

Nico Dijkshoorn's Dier en Plant in Flevoland zal na dit jubileumjaar niet meer verschijnen. In dit Lokvogeltje staat dus zijn laatste kolom. Zijn ziekte noopt hem om hiermee te stoppen en zijn energie vooral anders te besteden. Nico heeft ons vele tientallen jaren meegenomen hoe hij tegen de ontwikkelingen van de Flevolandse natuur keek en in het bijzonder naar zijn dierbare Oostvaardersplassen. Dat zijn visie niet altijd strookte met die van Staatsbosbeheer was wel duidelijk. De vraag hoe natuurlijk alle processen in de Oostvaardersplassen kunnen zijn als het gebied in een gemaakte polder ligt, was vaak de basis van het verschil in inzicht. Persoonlijk zal ik zijn scherpe teksten wel missen.

Het bestuur is bezig om wijzigingen in de statuten voor te bereiden. Enerzijds omdat de landelijke KNNV enkele wijzigingen heeft doorgevoerd waar we op moeten anticiperen, anderzijds zijn onze statuten en huishoudelijk reglement wel aan een update toe. De wereld om ons heen is veranderd en er zijn de nodige onderwerpen waar o.a. het huishoudelijk reglement nu niet in voorziet. Middels een ledenvergadering zullen we u raadplegen want wijzigingen moeten natuurlijk door de leden gedragen worden.

Het bestuur zal ook de eerstkomende tijd op zoek gaan naar nieuwe bestuursleden. Een aantal bestuursleden zit

nu alweer langere tijd op zijn post en vernieuwing zou daarbij goed zijn. Heeft u interesse of kent u iemand (zelfs buiten de vereniging) die het mogelijk iets lijkt? Neem dan even contact op.

Ondertussen genieten we allemaal hopelijk weer van de natuur buiten de deur. Daar zijn we uiteindelijk voor! De wintergasten komen langzaam binnen, de paddenstoelen komen frequenter boven de grond, bevers gaan weer meer op wilgentakken kauwen dus er is buiten van alles te beleven.

De KNNV hoopt u, met de nieuwe agenda, weer volop leuke lezingen en excursies aan te bieden. Gaat u mee?

Jeroen Reinhold

Van de redactie

Met dit nummer is een reeks van 50 jaargangen voltooid. In de rubriek Dier en plant in Polderland leest u over de begintijd van ons lijfblad. Hoe anders is het vandaag de dag. Het gemak van tekstverwerkers en de ongekende mogelijkheden om foto's te maken. En tel daarbij nog eens dat je vanachter je scherm je kopij naar de redactie kunt sturen. Dan is het alleen een kwestie van doen. Een trouwe schrijver van het eerste uur heeft dit 50 jaar gedaan! Chapeau en dank daarvoor!

In augustus is het 50-jarige bestaan van de vereniging gevierd. Op alle fronten hebben de vierders het goed getroffen. Een korte impressie van dit feestelijke gebeuren is opgenomen ter herinnering aan deze heugelijke dag.

Ik weet niet hoe het met u zit maar zelf ben ik altijd nieuwsgierig naar meldingen uit de natuur, door en voor u. Dit valt in het niet bij de hoeveelheid aan waarnemingen op het bekende platform. Een ongekende schat aan informatie en data waar het makkelijk uit putten is. Het leuke aan de 'eigen' waarnemingen is het verhaal erachter. En die waarneming hoeft niet ver bij huis vandaan te zijn. De winter is niet bij uitstek de periode om naar buiten te gaan. Maar mocht u gaan, kijk eens goed of er wat valt te scoren voor de rubriek Horen zien schrijven.

Veel leesplezier en graag tot mails!

Bert Zijlstra

Ps. Is u nog wat nieuws opgevallen aan dit nummer?

Activiteitenprogramma eerste kwartaal 2025

De KNNV afdeling Lelystad nodigt u uit om mee te doen met de activiteiten. Er wordt gestreefd naar twee keer per maand een lezing en twee keer per maand een excursie. Aanmelden kan handig zijn bij het eventueel niet doorgaan van de activiteit.

Verder zijn er diverse vrijwilligersgroepen actief. Verdere informatie is op te vragen bij natuurhistorisch secretaris Jan Marbus, zie pagina 2 voor contactmogelijkheden.

Heeft u een idee voor een activiteit of een excursie? Neem contact op met Jan Marbus.

Januari

Woensdag 1 Botanisch stoepkrijten voor het vijfde jaar achtereenvolgens. Start NS station 10 u.

Zaterdag 4 Werken in de kwelstrook van 9 – 12 u. Info : dickluijendijk47@gmail.com

Zondag 5 Ottersporen excursie in het Roggebotszand. Start 13 u bij Landschapsbeheer, Botter 1403, aanmelden op voorzitter@lelystad.knnv.nl

Donderdag 9 Nieuwjaarsbijeenkomst en uitleg en telinstructies voor de internationale mid-wintervogeltelling op 18 januari. Kantoor Landschapsbeheer. 20 u.

Vrijdag 10 Determineercafé in het veldcentrum van SBB aan de Kitsweg bij Oostvaardersplassen van 20 – 22 u. De vangsten in de malaisevallen op de Marker Wadden worden uitgesplitst in soortgroepen. Info en aanmelden via natuurcafe.lelystad@upcmail.nl

Zaterdag 18 Internationale mid-wintertelling van watervogels. Al een aantal jaren worden binnen de bebouwde kom van Lelystad de vogels geteld die een binding hebben met water. Deze telling vereist weinig kennis en is een mogelijkheid om lekker een ochtend/middag eropuit te zijn. Ter voorbereiding is er een avond op 9 januari met uitleg en instructie.

Woensdag 22 Braakballenpluizen in het kantoor van Landschapsbeheer (Botter 1403) van 20.00 – 22.00 uur. Aanmelden via redactie@lelystad.knnv.nl.

De restanten van muizen in braakballen leveren op een makkelijk manier informatie op over de soorten muizen die leefden in het jachtgebied van bijv. de kerkuil.

Zaterdag 25 Winter – bomenexcursie in het Woldbos olv Dirk Slagter van 10 tot 12 u. Start Zoom 12

Tuinvogel telweekend, zie site Vogelbescherming Nederland

Februari

Zaterdag 1 Werken in de kwelstrook 9 – 12 u. zie 4/1

Vrijdag 7 Determineercafé in het veldcentrum van SBB van 20 – 22u. zie 10/1

Zondag 9 Watervogelexcursie naar randmeer Nijkerk en Eempolder olv Berry van Elst en Jeroen Reinhold. In de winter worden de randmeren druk bezocht door allerlei soorten watervogels. En passant wordt er ook een kijkje genomen in de polders bij Nijkerk/Huizen. Start 9 u. bij Landschapsbeheer. Aanmelden via vanelsten@ziggo.nl

De datum voor een lezing over invasieve exoten door Wilfried Reinhold is nog niet bekend. Nadere informatie volgt in de nieuwsflits.

Zaterdag 22 Korstmossenexcursie, wel ingepland maar nog niet concreet gemaakt. Ook hiervoor geldt: hou de nieuwsflits in de gaten.

Maart

Zaterdag 1 Werken in de kwelstrook bij Bataviastad. Zie 4/1

Landelijke vlinder – en libellendag in Wageningen. Zie site Vlinderstichting

Vrijdag 7 Determineercafé in het veldcentrum van SBB. Zie 10/1

Zondag 9 Stinzenplantenexcursie in het Stadspark en heemtuin olv. Marius Goedhart van 10 tot 12 u. Start P bij dierenweide achter De Meerkoet. Info via goedhart.mjm@gmail.com

Woensdag 12 ALV / jaarvergadering met statutenwijziging. Kantoor Landschapsbeheer 20 u.

Woensdag 26 ALV over statuten + presentatie. Kantoor Landschapsbeheer 20 u.

Zaterdag 29 Vroege vogelexcursie in het Bultpark olv. Jeroen Geradts van 6 – 8 u. Start bij kinderboerderij. Info via knnv@capim.nl

Donderdag 6 maart start de vrijwilligersgroep weer met het wekelijks werken in de heemtuin in het Stadspark.

Verslag van uitje naar Markerwadden

Tekst: Bert Zijlstra

Op 24 augustus 2024 vierde de KNNV afdeling Lelystad hun 50-jarig jubileum met een bijzondere excursie naar de Marker Wadden. De excursie bood de leden van de afdeling de kans om elkaar te ontmoeten en samen daar de natuur te beleven. De middag begon met een feest der herkenning bij de aanlegsteiger voor de boot naar de Markerwadden. Met een speciaal aangevraagde omweg langs de strekdammen, waar lepelaars sinds een aantal jaren broeden, gingen bijna 40 leden op weg naar de Markerwadden. Onderweg was er een uitleg over waarom de Markerwadden zijn aangelegd.

Eenmaal aangekomen op de Marker Wadden, werden 3 groepen geformeerd en kon iedereen een keuze maken voor een lange ronde of een kort rondje, focus op vogels of planten. Alhoewel dat laatste in de praktijk op natuurlijke wijze anders ingevuld werd. Hoe kan dat ook met zoveel oren en ogen! Augustus is de maand dat de eerste vogeltrek al begint. Dat was duidelijk merkbaar.

Naast het beleven van de natuur werden herinneringen opgehaald, zeker door de mensen van het eerste uur.

Na de rondgang werd de middag afgesloten in een versierde overkapping met een feestelijke 'borrel' en een lekker hapje, waarbij getoost werd op de vereniging. Vrijwilligers en leden werden bedankt voor hun inzet en betrokkenheid in de afgelopen 50 jaar. Ook werd er vooruitgeblikt naar de toekomst en de plannen die de KNNV heeft om de natuur in Flevoland te blijven beschermen en beleven.

Het 50-jarig jubileum van de KNNV afdeling Lelystad op de Marker Wadden was een heerlijke dag vol natuurbeleving en gezelligheid. De excursie naar de Marker Wadden was voor iedereen een perfecte manier om dit bijzondere jubileum te vieren.

Het weer werkte goed mee. De voorspelde buien kwamen aangesnel nadat we weer waren aangemeerd in Bataviavaren.

Voor een kleine impressie volgen er nu nog enkele foto's.

Onderweg naar de Markerwadden. (Foto: Jeroen Reinhold)

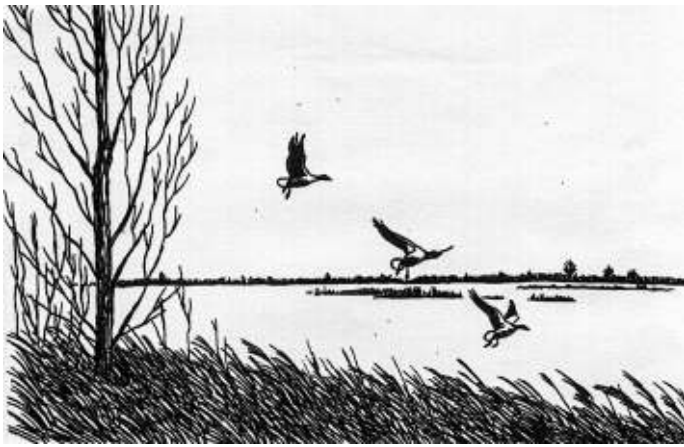
Groepsfoto na een heerlijke middag. (Foto: Jeroen Reinhold)

Genieten van prachtig weer en visdieven. (Foto: Jeroen Reinhold)

Natuur verenigt. (Foto: Bert Zijlstra)

Nieuws over dier en plant in polderland

Tekst en foto's: Nico Dijkshoorn

Dit wordt een bijzondere editie van “Nieuws over dier en plant in polderland”: het wordt het laatste verhaal dat ik voor u schrijf.....

Dat dit de laatste editie wordt, heeft een vervelende reden. Vorig jaar is bij mij slokdarmkanker vastgesteld. Niet te genezen. Dankzij immunotherapie en chemokuren is mij nog een jaar met redelijke “kwaliteit van leven” geboden, maar nu nadert toch echt het einde. De immunotherapie en chemo zijn enkele maanden geleden stopgezet. Ik ben “uitbehandeld”. Nu is het afwachten hoe snel de lichamelijke problemen zullen toenemen.

Onze KNNV-afdeling bestaat ruim 50 jaar en vanaf het begin ben ik begonnen met het schrijven van een rubriekje voor het Lokvogeltje. Het afdelingsblaadje dat toen nog de “Convo” heette.

In de beginjaren van de afdeling werd er iedere twee maanden een convocatie met daarin de geplande activiteiten en andere afdelingszaken uitgegeven. Van deze convocaties is de naam Convo afgeleid. Het was een simpel A4-tje.

Maar de uitgifte kostte destijds veel meer moeite dan tegenwoordig. Destijds werd de tekst op een typemachine met zorg op stencilpapier getypt. Met zorg, want iedere foute aanslag moest met lak worden gecorrigeerd.

En de tekst kon je niet zo even voor de voet opstellen, zoals in de huidige tijd, waarin je naar harte lust op de computer met de tekst kunt stoeien. Meestal werd het eerst in klad met de pen uitgeschreven met tal van doorhalingen, aanvullingen enz.

Nadat de tekst was uitgetypt werd het naar een stencilmachine gebracht. Meestal op een school waarvan een van de meesters of juffen lid van de KNNV was. Na een avondje stencilen, bundelen en nieten moesten de Convo's onder de leden worden verspreid. Het was meestal een tocht op de fiets, want ook in die tijd waren de meeste

KNNV-leden al bezorgd over de ontwikkelingen in de natuur en ons milieu.

Het rondbrengen van de Convo's op de fiets was ook redelijk te doen, want Lelystad was in de jaren zeventig nog maar klein.

Ook de natuur was nog jong. Bij de inrichting van de stad werd veel aandacht besteed aan snelle ontwikkeling van het openbaar groen. Er werden redelijk veel populieren, wilgen en iepen aangeplant. Snelle groeiers, maar ook soorten met een korte levensduur. Soorten die al snel voor een redelijke beschutting tegen de gure polderwind zorgden en het stadsbeeld een groen karakter gaven. Daarnaast zijn er verspreid over de stad bijzondere boomsoorten aangeplant. Wanneer je nu door de stad fietst lijkt het toch sterk op een stad op het “oude land”. In de oudere stadsdelen staan al veel hoge bomen met grote diameter.

Ook de natuur buiten de stad is nog jong en dynamisch. Op het oude land zijn de bossen en natuurgebieden vaak al honderden jaren oud en zijn de veranderingen meestal gering. Daardoor kan er bij het beheer (of niet-beheer) van deze terreinen weinig misgaan.

In Flevoland zijn de bossen en natuurgebieden nog betrekkelijk jong en nog maar net uit de pioniersfase. Dat maakt het zo boeiend om de ontwikkelingen in de Flevolandse natuur te volgen. Dat heb ik dus de afgelopen vijftig jaar gedaan en de ontwikkelingen in deze rubriek proberen vast te leggen. Daarbij was het niet mogelijk de ontwikkelingen Flevoland-breed te bespreken, want Flevoland is een uitgestrekt gebied en dan raken de kleinere gebieden op afstand van Lelystad letterlijk en figuurlijk toch al gauw wat buiten beeld.

In de Noordoostpolder was er bij de inrichting nog weinig ruimte voor natuurterreinen gereserveerd. In Oostelijk Flevoland was dat al meer het geval. Al in de jaren zestig is de Kamperhoek nabij de Ketelbrug ingericht. Later gevolgd door het weidevogelsterrein De Kievitslanden, het moerasgebied de Harderbroek en het kiekendievenreservaat de Burchtkamp.

Ten noorden van Lelystad werd -dankzij de inzet van de insectenwerkgroep van KNNV Lelystad- een oud zanddepot als natuurgebied bestemd: 't Zand A72.

In Zuidelijk Flevoland werd het halverwege de Knardijk gelegen Wilgenreservaat veiliggesteld, gevolgd door het weidevogelgebied De Ganzengouw, het Gorzenveld, de Paddenpoelen, het aan de Oostvaardersdijk nabij het gemeentelijk Blocc van Kuffeler gelegen Wilgenbos en de Lepelaarplassen en als laatste de vermaarde Oostvaardersplassen.

Voor de Oostvaardersplassen kregen veel aandacht van vogelaars en de media. Ook in mijn rubriek ging onvermijdelijk de meeste aandacht naar de Oostvaardersplassen. Aanvankelijk was er vooral aandacht voor de vogel-

rijkdom van de Oostvaardersplassen, later ook voor de omlegging van het tracé voor de Flevolijn, de herinrichting van de Oostvaardersdijk en de uitbreiding van het oorspronkelijke natuurterrein met een droog gedeelte.

Later werden de media overheerst door de heftige strijd over het welzijn van de grote grazers en de ontwikkelingen in het begrazingsgebied.

Na het uitkomen van het advies van de commissie Van Geel en het vaststellen van het nieuwe beleidskader beheer grote grazers door Provinciale Staten is het in en rond de Oostvaardersplassen veel rustiger geworden.

Het heeft enkele jaren geduurd, maar vorig jaar is na veel onrust in de media en in het veld, het aantal grote grazers in de Oostvaardersplassen teruggebracht naar de in het Beleidskader genoemde aantal van 1100 grote grazers.

Daarvoor liepen in rampwinter 2018 nog ruim 5000 herten, koniks en Heckrunderen in de Oostvaardersplassen. De reductie van het aantal dieren stuitte op veel weerstand en uitvoeringsproblemen. Pas in de winter van 2023 werd de doelstand van 1100 dieren bereikt. Maar ook bij dit aantal dieren worden er jaarlijks honderden kalveren en veulens geboren en moeten ieder jaar dus opnieuw grote aantallen herten, paarden en runderen worden afgeschoten. Dat vereist volle inzet van jagers om een nieuwe groei van de kuddes te voorkomen.

Edelherten in de Driehoek Oostvaardersplassen (mei 2024)

En ook bij 1100 dieren is gebleken, dat er in het voorjaar onvoldoende voedsel is voor de runderen. Dat er ook dan weer sprake is van een kaalgevreten vlakte. Zo bleek het na de bijzonder zachte winter van 2023/24 in mei noodzakelijk een deel van de Heckrunderen bij te voeren. Hieruit kan de les worden getrokken dat bij een koude winter er ongetwijfeld heel veel zal moeten worden bijgevoerd.

En zo is het ook voorspelbaar, dat er iedere winter weer een discussie zal ontstaan tussen Staatsbosbeheer/provincie Flevoland enerzijds en bezorgde dierenliefhebbers anderzijds. En zo zullen ieder voorjaar leden van Provinciale Staten verzuchten, dat er maar geen einde komt aan deze emotionele zaak. Een discussie die ieder jaar weer zal oplaaien, omdat er te weinig voedsel is voor de grote aantallen Heckrunderen. Een “never ending story”.

Daarbij vormen vooral de Heckrunderen het probleem. De herten en paarden kunnen zich lang redden. Het is mij dan ook niet duidelijk waarom Staatsbosbeheer zo veel (300) Heckrunderen wil sparen.

Binnenkort zal ik niet meer in de gelegenheid zal zijn de ontwikkelingen in de Oostvaardersplassen en andere boeiende zaken te volgen en op schrift te stellen.

-- Buiten het natuurgebeuren betreft dit de soap van de herinrichting van de stationsomgeving in Lelystad: de aanleg van een nieuw busstation (langere loopafstanden), de omlegging van de Stationsweg, de afwaardering van de Ziekenhuisweg en het opheffen van de rotonde bij het station/Provinciehuis. Ook dit is een never-ending-story, die begon met de sloop van de hoge fietsroute door het stadscentrum en de aanleg van de Groene Carré. Ik verwacht dat de nieuwe aanpassingen geen einde zullen maken aan de doorstromingsproblemen van de auto's in de omgeving van het station. Maar ik zal dat dus niet meer meemaken....

-- Dat geldt ook voor Lelystad airport. Het is nog steeds onzeker of dit in gebruik zal worden genomen voor grote vliegtuigen. Hopelijk niet, want het zal grote nadelige effecten hebben op de Flevolandse natuur.

-- Betreffende de natuur zal ik de verdere de ontwikkelingen in de Oostvaardersplassen, Marker Wadden, Trintelzand en de kustplannen bij Lelystad niet meer kunnen volgen:

-- Zal in het westelijk deel van de Oostvaardersplassen het herstel van de rietvelden slagen, of zullen de ruiende grauwe ganzen de uitgroei van het riet onmogelijk maken?

-- Weten de langs de Oostvaardersdijk ontkiemde wilgen zich te handhaven?

-- Wanneer, hoe snel en tot welke hoogte gaat de waterstand weer omhoog?

-- Gaat het project Oostvaardersdiep echt van start? (Het inlaten van water vanuit het Markermeer en het weer met voedingsstoffen terugpompen van het water).

Gaat Rijkswaterstaat eilandje Ierst weer aanvullen?

Gaat project Oostvaardersdiep echt tot uitvoering komen?

Gaan de wilgjes bij uitkijkpunt 29.7 Oostvaardersdijk de waterstandsverhoging overleven?

Groeien de hogere delen van de Marker Wadden en Trintelzand dicht met wilgjes?

-- Hoe gaat de prachtige vegetatie langs de dijk naar Enkhuizen (Trintelzand) zich ontwikkelen? Hoe snel gaan de wilgen, populieren en andere boomsoorten hier uitgroeien, de overige vegetatie overwoekeren en het zicht vanaf de weg op deze nieuwe natuur verhinderen? Rijkswaterstaat heeft hier deze zomer enkele terreindelen gemaaid. Een goede beheermaatregel om de uitgroei van de bomen af te remmen. Maar dan moet je er wel al direct in het begin bij zijn. (Wat hier dus het geval is). (Op de flauwe taluds rond de Zanderij in de Burchtkamp is een dergelijk maaibeheer van de toen nog kleine wilgjes direct na de aanleg van de ontgraving door het Flevoland-schap toegepast en dat is een effectieve beheermaatregel gebleken).

-- Op de Marker Wadden worden op het voor publiek toegankelijke eiland de wilgjes door vrijwilligers uit de grond getrokken. Een zware en arbeidsintensieve klus. Op de andere eilanden mag de natuur nog zijn gang gaan. Gaan de wilgen op de andere eilanden snel een dominante rol spelen en op korte termijn de interessante schaars begroeide slib- en zandplaten overwoekeren? Ontkiemde

wilgjes kunnen binnen enkele jaren een polsdikke stam ontwikkelen.

-- Op de Marker Wadden en Trintelzand is door zetting van het opgespoten slib het merendeel van de "eilandjes" weer onder water verdwenen. Een boeiend spel tussen de elementen.

Het is ongekend wat een mooie nieuwe natuur hier de afgelopen jaren is aangelegd.

Maar ook hier is grootschalig beheer noodzakelijk. Zullen Natuurmonumenten, Rijkswaterstaat e.a. binnenkort besluiten de eilandjes met nog wat vers slib aan te vullen en de al ontkiemde wilgjes machinaal te bestrijden?

Aanleggen van nieuwe natuur is 1, maar dan moet men zich realiseren dat in veel gevallen grootschalig beheer in de daaropvolgende jaren noodzakelijk zal zijn. Soms zal de inzet van vrijwilligers niet voldoende zijn en is de inzet van zware machines nodig. Dat is wel even slikken, maar soms is er geen andere mogelijkheid.

-- Onlangs werd bekend dat Rijkswaterstaat het eilandje Ierst met slib en zand gaat aanvullen. Ierst is de voorloper

van de Marker Wadden en gelegen op korte afstand van de dijk Lelystad-Enkhuizen.

Door zetting van het opgespoten slib, de verhoging van de waterstand in het Markermeer in de zomer en enkele zomerstormen is dit proefeilandje al enkele jaren geleden onder water verdwenen.

Het was -en is ook nu nog steeds- een waardevol eilandje voor grote aantallen vogels. Ik ben dan ook zeer blij, dat Rijkswaterstaat maatregelen gaat treffen om dit eilandje veilig te stellen. Dat kan tegen relatief lage kosten, omdat in het Markermeer enkele vaargeulen moeten worden verdiept. De werkzaamheden gaan binnenkort van start, dus misschien mag ik dit nog meemaken....

Lepelaars rustend in de Oostvaardersplassen

Gevarieerde vegetatie Trintelzand langs dijk Lelystad-Enkhuizen

Maai-beheer Trintelzand langs dijk Lelystad-Enkhuizen.

--Ik sluit mijn verhaal af met de wolf. Er zijn in Flevoland nog betrekkelijk weinig sporen van wolven aangetroffen. Voor zo ver mij bekend ook nog niet in de buurt van de Oostvaardersplassen. Wel schijnt er vlakbij Flevoland een roedel wolven rond te zwerven in de strook grond tussen de snelweg A 28 en de Randmeren. Het lijkt mij slechts een kwestie van tijd, dat die wolven de oversteek zullen maken naar Flevoland. Dat is uiteraard helemaal erg gemakkelijk op het moment, dat de Randmeren bedekt zijn met een laag ijs en sneeuw.

De kans is groot dat ze dan snel in de Oostvaardersplassen terecht zullen komen. De wolven zullen veel invloed hebben op de daar aanwezige kuddes herten, koeien en paarden. Doordat er in de Oostvaardersplassen weinig menselijke activiteiten zijn, zullen de wolven zich ook overdag goed laten zien. Dat kan nog wel eens heel bijzondere beelden gaan opleveren voor de dierenliefhebbers op de Grote en Kleine Praambulten.

En ook voor de bezoekers van de Flevolandse natuur nemen de risico's toe. Nu durf ik rond zonsopgang nog een wandeling te maken door de Driehoek op weg naar de observatiehut de Zearend. 's Morgensvroeg is het daar heerlijk vertoeven met vele honderden luidruchtige ganzen en eenden op het water en in de lucht. Of dat nog steeds een ontspannen wandeling is, als er een roedel wolven rondzwervt in de Oostvaardersplassen, betwijfel ik.

Ik zal dat niet meer kunnen meemaken. U wel. Geniet van de boeiende Flevolandse natuur!!

Momenteel fiets ik nog af en toe door Lelystad. Misschien dat we elkaar de komende weken of maanden nog ergens tegen komen, maar die kans wordt met de dag kleiner. Ik wens u het allerbeste toe. Vaarwel.....

Nico Dijkshoorn
18 november 2024

Horen Zien Schrijven

Leuke en opvallende waarnemingen van Flevolandse bodem of elders door en voor u verzameld.

In oktober bleek een gedeelte van het Woldbos bijzonder rijk te worden aan zeldzame korstmoss-soorten die vroeger als "oud bos-soorten" bekend stonden, maar die tegenwoordig opduiken in de toch jonge, Flevolandse bossen op klei. In een strook met bijna alleen haagbeuken blijkt het Gewoon schriftmos (*Graphis scripta*) op bijna elke boom voor te komen en werden naast Hamsteroortje (*Normandina pulchella*) ook Beukenvlekje (*Arthonia didyma*) en de in onze regio uiterst zeldzame Glad speldenkussentje (*Pertusaria leioplaca*) gevonden. Met het ouder worden van dit bos kan het alleen maar soortenrijker worden, dus dat belooft veel voor de toekomst.

Henk Timmerman

In het Gelderse hout, het beukenbos, staan weer witte kluijzwanen.

Vanmiddag vlogen er heel veel lieveheersbeestjes met veel stippen.

Anneke Langereis

Kluijjeszwam. (Foto: Langereis)

Lieveheersbeestjes in overvloed. (Foto: Langereis)

In de eerste week van november heeft Dora Kolmus in het Voorsterbos / Waterloopbos prachtige paddenstoelen kunnen zien tijdens de wandeling. Een kleine selectie van verschillende variëteiten.

(Foto: Dora Kolmus)

(Foto: Dora Kolmus)

(Foto: Dora Kolmus)

(Foto: Dora Kolmus)

(Foto: Dora Kolmus)

Tweekleurige vleermuis

In september-oktober trekken tweekleurige vleermuizen en is de kans het grootst om er een te treffen. Buiten de trektijd zijn er maar heel weinig plekken bekend waar de dieren verblijven dus het is altijd wel leuk om er een te zien. Zeker omdat het wel een van de mooiste vleermuizen is die Nederland rijk is met zijn geblondeerd haar.

Tweekleurige vleermuis. (Foto: Jeroen Reinhold)

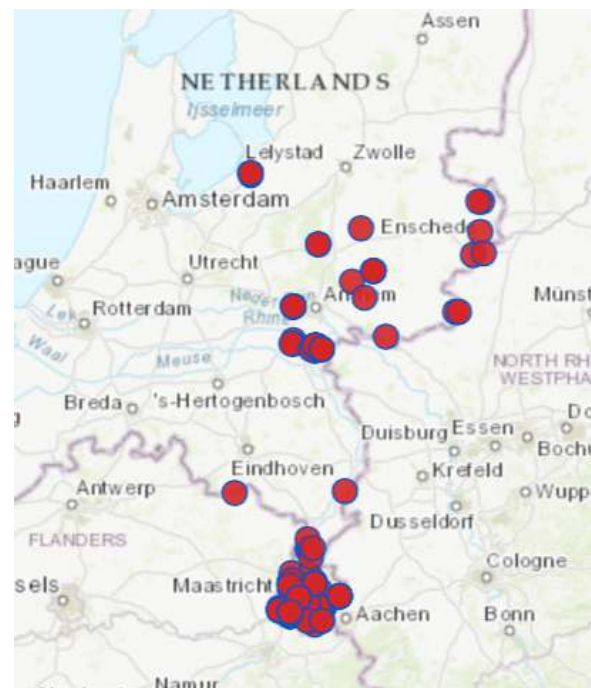
Het aantal waarnemingen verschilt sterk per jaar. 2024 lijkt een goed jaar te zijn geweest want in Flevoland zijn 5 waarnemingen gedaan (dat is veel). De meeste dieren worden gemeld bij de Dierambulance omdat ze vermoed aan de muur hangen. Jeroen heeft dan het geluk dat hij de foto's daarvan meestal wel te zien krijgt.

Zwarte specht

Tijdens een otterinventarisatierondje op 12 oktober langs de Larservaart hoorde Jeroen ter hoogte van het vliegveld een bekend geluid maar hij kon het niet meteen thuisbrengen. Hij had het al veel vaker gehoord maar nog nooit in Flevoland en daarom duurder het even voor het kwartje viel. Er riep een zwarte specht in het dennenbosje! Ook op de terugweg riep het dier weer, enkele honderden meters verder, uit een dennenbosje. En dat geeft ook meteen wel gedeeltelijk aan waarom de zwarte specht nauwelijks voorkomt in Flevoland en zeker niet in de buurt van Lelystad: er is maar heel weinig dennenbos in Lelystad te vinden.

Bosloofslak

Jeroen moest voor zijn werk enkele uren onder het viaduct van de A6 staan ter hoogte van Swifterbant. Omdat de vlemuizen nog wel op zich zouden laten wachten ging hij toch maar even naar andere natuurzaken kijken want hoe vaak kom je op zo'n locatie. De vondst van een bosloofslak is dan wel bijzonder. Deze soort wordt zelden gevonden in Flevoland maar juist meer in Limburg, IJsseldelta en Achterhoek

Waarnemingen van Bosloofslak van november 2023 tot en met november 2024. (Bron: waarneming.nl)

Lindenspitskop.

Tijdens een inventarisatie ronde in het Natuurpark ontdekten we op de stam van een linde voor ons onbekende insecten. Bij nader onderzoek gaat het hier om de lindenspitskop (*Oxycarenus lavatae*). Ze behoren tot de familie van de bodemwantsen. Waar komen deze insecten vandaan? Onder invloed van klimaatverandering maakt deze wantsensoort, vanuit het Middellandszeegebied, een opmars naar het noorden.

Een paar jaar (2016) geleden werd hij als eerste in ons land rond Maastricht gezien en heeft zich enorm uitgebreid tot en met de Waddeneilanden. Het bijzondere aan deze soort is dat ze niet onder de schors gaan zitten maar erop: je ziet ze in deze tijd, najaar vaak in grote plakken tegen een linde aan geplakt. Soms zitten er wel 100.000 van deze wantsen op één boom, een spectaculair gezicht!

Lindenspitskop. (Foto: Marijke en Jan Verbraaken)

De volwassen lindenspitskop is zo'n 5 mm groot, zwart gekleurd met roodbruin op de voorvleugel en hebben een steeksnuit. Hun voorvleugel bestaat uit twee delen: een verhard voorste deel, dat een beetje donkerrood/bruin is, en een achterste deel, dat licht en glimmend is. De nimfen zijn rood en hebben nog geen vleugels.

Lindenspitskop op blad. (Foto: Marijke en Jan Verbraaken)

Na de overwintering gaan ze paren, leggen de eitjes op de bast, daar komen jonkies uit, de nimfjes. Die verkassen op een gegeven moment naar de bladeren. Daar gaan ze aan zuigen, dus daar groeien ze van. Daarna halen ze ook voedsel uit de zaden van de linde, dat hebben ze waarschijnlijk nodig om volwassen te worden. De bomen ondervinden er overigens weinig schade aan en gaan er ook niet dood van.

Marijke en Jan Verbraaken

De oplettende lezer kan zich vast nog het artikel van Jack Windig herinneren over de Lindenspitskop bij Lindes aan de Lindelaan.

De Plataannetwants is bezig met een opmars. Wie vindt de eerste in Flevoland? <https://liw.knnv.nl/kennisbank/wantsen-op-platanen-in-bergen-op-zoom>

Ria Heemskerk

Zangles & Stemtraining
Koördirectie & koorcoaching
Composities & arrangementen

ria@stem-band.nl

www.stem-band.nl

Monitoring gebruik vispassages

Tekst en foto's: Michiel Oudendijk (Waterschap Zuiderzeeland)

Een vispassage is een constructie om te zorgen dat een vis tegen de stroom in omhoog kan zwemmen. Zo kan de vis een hoger gelegen watergang bereiken. Waterschap Zuiderzeeland heeft tussen 2004 en 2013 zes vispassages aangelegd. In het voorjaar van 2024 controleerden we of ze werkten.

Het onderzoek werd uitgevoerd door Landschapsbeheer Flevoland en ik mocht mee.

Vispassages

Het onderzoek vond plaats bij vier 'De Wit'-vispassages en bij twee bekkenpassages. Een 'De Wit'-vispassage bestaat uit een metalen constructie met allemaal aan elkaar gekoppelde bakken. Tussen de bakken zitten openingen die ten opzichte van elkaar verspringen. Zo ontstaan er in elke bak plekjes met stroming en met luwte. Als het peilverschil per bak niet meer dan zo'n vijf centimeter is, dan

kunnen de meeste vissen de bak passeren. Het aantal gekoppelde bakken is afgestemd op het te overbruggen peilverschil.

Een bekkenpassage bestaat uit een rij van achter elkaar staande stuwstukjes, ook hier is het peilverschil over een stuw ongeveer vijf centimeter. Door in de stuw een relatief smalle opening te maken is er niet veel water nodig om vismigratie mogelijk te maken. De afstand tussen de stuwstukjes is ongeveer vijf meter, zodat er ook hier weer voldoende luwte zones zijn.

Onderzoek

Om de werking van de vispassage te onderzoeken werd bovenstrooms van de vispassage een fuik geplaatst. Dit waren fuiken die eerder voor de vangst van spiering werden gebruikt. De maaswijdte was prima voor dit onderzoek. Om bijvangst van otter of bever te voorkomen werden de fuiken voorzien van een otterring (een metalen ring waar een otter niet doorheen past).

De fuik werd twee keer per week gecontroleerd op vis, waarbij de aanwezige vissen werden gedetermineerd, opgemeten en geteld.

'De Wit'-vispassage naast de stuw in de Keteltocht.

De eerste fuik plaatsten we op 22 maart. De laatste fuik van dit onderzoek verwijderden we op 16 mei. Enige tijd daarna hebben we nog gedurende twee weken een bekkenpassage in het Roggebotveld (Staatsbosbeheer) onderzocht, maar daar vingen we geen enkele vis.

De bekkenpassage in de Wildwallen met fuik.

Resultaten

De leukste vispassage om te monitoren was de bekkenpassage in de Wildwallen. Deze passage overbrugt een peilverschil van 55 cm tussen de Larservaart en de Kuiltocht. Bij het veldbezoek vóór de monitoring troffen we sporen aan van bewoning door een bever. Water stroomde er nauwelijks, bovenstrooms in de Kuiltocht stond een schot voor de duiker. Dat was eigenlijk wel handig bij het plaatsen van de fuik. Na het verwijderen van het schot stroomde er een mooie hoeveelheid water door de bekkenpassage.

Vrijwel ieder bezoek zat hier vis in de fuik. We troffen hele scholen aan van vetje (*Leucaspis delineatus*) allemaal 4 á 5 cm lang; aardig wat plant minnende zeelt (*Tinca tinca*) van 4 tot 18 cm, één tiendoornige stekelbaars (*Pungitius pungitius*) van 4 cm; één snoek (*Esox lucius*) van 55 cm en wat later in het seizoen kwamen ook kleine modderkruipers (*Cobitis taenia*) voorbij. Opvallend was dat we hier geen exoten aantroffen. De vispassage functioneert prima, ligt er mooi bij, niets aan doen.

In de nabijgelegen bekkervispassage in het Larservaartbos, tussen de Larservaart en de Vogeltocht (40 cm peilverschil) vingen we in het begin vooral veel marmmergrondels (*Proterorhinus semilunaris*) een exoot die sinds 2002 in Nederland is gevonden en nu lokaal massaal voorkomt. Verder kwamen kleine modderkruiper, vetje, ruisvoorn (*Scardinius erythrophthalmus*) en één baars (*Perca fluviatilis*) in de fuik. De grootste gevangen vis was hier een zeelt van 15 cm.

De passage wordt goed gebruikt. Een bever was niet blij met de fuik die op zijn pad stond en maakte er een punt van deze aan de kant te drukken. Pas toen we de fuik met

een touwtje aan de stuw bonden besloot de bever dan toch maar eromheen te lopen. Ook (vermoedelijk) een bruine rat was het grondig oneens met een fuik op zijn route, deze zette bij herhaling op de waterlijn zijn tanden in de fuik zodat er langzaam aan steeds meer grote gaten in de fuik kwamen.

Bij deze passage is het advies om benedenstrooms een extra schot te plaatsen, zodat de passage ook bij een lagere waterstand in de Larservaart kan functioneren. Ook is hier veel riet in het water aanwezig, waardoor af en toe onderhoud nodig is om de passage open te houden.

De 'De Wit'-vispassage in de Hierdensetocht / Strandgaperdwarstocht bij de Kievitslanden is in 2012 ontworpen voor een peilverschil van 40 cm. Bij het veldbezoek vóór het onderzoek was het peilverschil circa 60 cm en tijdens het onderzoek zelfs 90 cm. De fuik werd zowat door de vispassage gezogen en in de twee weken dat we er hebben onderzocht heeft geen vis het gered om de fuik te halen. Pas vanaf half augustus is het peilverschil over de vispassage weer binnen het gunstige bereik, maar voor de voorjaarsstrek naar de paaigronden is dat te laat. Bij het aanpassen van het peilbesluit, moet beter rekening worden gehouden met de aanwezigheid van een vispassage.

*Ruisvoorn (*Scardinius erythrophthalmus*) van 15 cm gevangen bij de Keteltocht.*

In de Hondtocht-zuid moest de 'De Wit'-vispassage eerst worden schoongemaakt, voordat er water doorheen wilde stromen. De meest bovenstroomse bakken zaten dicht met resten waterplanten. Na het schoonmaken functioneerde de passage wel, maar het liep er geen storm.

Het peilverschil tussen de Zwolsetocht en de Hondtocht-zuid is circa 30 cm. De lokstroom van verder bovenstrooms in de Zwolsetocht is best groot, de afslag naar de Hondtocht-zuid wordt misschien niet gevonden.

We troffen zes vissoorten aan. Eén zeelt, één vetje, één snoek, één ruisvoorn, vier karpers (*Cyprinus carpio*) en 5 kleine modderkruipers. Waarbij het snoekje met 20 cm de grootste was.

Naast de stuw waren ottersporen te vinden en dit was de enige plek waar iemand bij herhaling zijn/haar best deed om (zonder succes) de fuik te pakken te krijgen.

Het water van de Keteltocht bevat heel veel ijzer. De eerste visjes die we in de fuik aantroffen waren tiendoornige stekelbaarsjes, maar helaas waren deze van buiten naar binnen door de fuik gezogen en hadden dat niet overleefd. Niet overleven was helaas ook het lot van een groot deel van de vis die wel vanuit de Roggebottocht de fuik in kwam zwemmen.

Het peilverschil over deze 'De Wit'-vispassage is bij streefpeilen 25 cm.

Aangetroffen in de fuik zijn ruisvoorn, zeelt en winde (*Leuciscus idus*) van tussen de 11 en 20 cm.

Een school vetjes (*Leucaspius delineatus*) van 4 á 5 cm en twee zeeltjes (*Tinca tinca*) van 4 cm bij de vispassage in de Wildwallen.

De oudste vispassage uit het onderzoek is de 'De Wit'-vispassage in de Roggebottocht (Roggebotbos). Deze is 2004 aangelegd met 14 bekkens voor het overbruggen van een peilverschil van zo'n 70 cm. Interessant is dat het hier gaat om een drijvende stuw die zorgt voor een constant peilverschil tussen benedenstrooms en bovenstrooms. Maar... dat is de theorie, want nu hing de stuw aan een

ketting om bovenstrooms een zo hoog mogelijke waterstand vast te houden. Het peilverschil was daardoor groter dan waarop de vispassage was ontworpen. Ook benedenstrooms was de waterstand een stuk boven het streefpeil en daarom was de verbinding met het Roggebotveld dicht. Er was nauwelijks aanbod aan vis en alleen de sterke/snelle zwemmers konden de vispassage passeren. Op één dag hebben we vis in de fuik gehad. Drie ruisvoorns van 9, 11 en 16 cm.

De waterstanden waren buiten het ontwerpbereik van de vispassage. Als het peilverschil over de passage weer tot 70 cm of iets minder is beperkt, en ook de verbinding via het Roggebotveld functioneert zal deze passage het prima doen.

Conclusies

De bekkervispassages doen het leuk. Klein onderhoud is af en toe nodig. Bever en ijsvogel maken er ook gebruik van. 'De Wit'-vispassages zijn een technische oplossing die goed naast een stuw passen. Ze kunnen prima functioneren als het peilverschil niet te groot is. Bij een kleiner peilverschil dan waarop ze zijn ontworpen zijn ze veel makkelijker vispasseerbaar. Ze hebben wel incidenteel onderhoud nodig om ze open te houden.

Allerlei soorten vis maken gebruik van de passages, maar de echte trekvis zoals paling (*Anguilla anguilla*) en drie-doornige stekelbaars (*Gasterosteus aculeatus*) hebben we in dit onderzoek niet aangetroffen.

(Foto: DoraKolmus)

Bijzondere nestlocaties

Tekst en foto's: Gré ter Woord

In steeds meer 'versteende' steden is het voor 'natuur' moeilijker om zich te vestigen en voedsel te vinden. De aan de mens aangepaste grote vogels als meeuwen die op daken broeden, kraaien en eksters met nesten in hoge bomen in de singels, of kauwtjes in oude schoorstenen, vinden wel hun plekje en deze populaties groeien gestaag. Vaak wachten deze grote vogels op het uitvliegen van kleine vogeltjes.

Houtduif broed 3 x voor noppes in hetzelfde nest.

Duif heeft nest op spijkerbed.

Een duivennest in de tuin bleek tot 3 keer toe afgelopen zomer niet bestand te zijn tegen de invasie van eksters die de jongen direct nadat ze uit het ei kwamen gelijk weg roven. Zijn duiven zo dom om hetzelfde nest weer te gaan gebruiken? En weten eksters na één keer roven dat ze deze locatie in de gaten moeten houden voor nog een maaltje kuikens eten t.z.t. Mussen en mezen laten zich vaak verleiden om in kasten te gaan broeden die speciaal voor de soort gemaakt zijn. Ook daar wachten eksters op afstand gefocust op de mezenkast wanneer de jongen gaan uitvliegen. Er ontbreekt vaak veilige nestgelegenheden voor kleine vogeltjes. Struiken en bomen met doorns zijn n.l. haast niet te vinden.

Ook andere diersoorten zoeken in onze maatschappij een veilig onderkomen. Is het instinctief dat ze tóch mogelijkheden blijven zoeken, want ze willen toch bij de mens wonen bij gebrek aan beter. Hier enkele creatieve soms onlogische plekken van nestgelegenheden.

Een mussennest áchter een boei waar een rotte spleet op de hoek was bij een huis, was zo'n plek waar jongen groot gebracht zijn enkele jaren geleden in Emmeloord. Afgelopen jaar heeft een pimpelmees stel dezelfde woongelegenheid gekozen. Nadat dit jaar de jongen uitgevlogen waren heeft de eigenaar de boei laten repareren.

Pimpelmees nest in een buis van een bord.

Pimpelmees heeft nest in lantaarnpaal.

Een pimpelmeesnest in een van de metalen buizen van de bebording op Schokland. Of een pimpelmeesnest in de kop van een lantaarnpaal dit jaar op een industrieterrein, daar waar het licht s 'nachts niet uit gaat.

Op een volkstuin complex in Emmeloord heeft dit jaar een nijlgans gebroed in een torenvalkkast op grote hoogte. Zelfs een kunsthorst, welke speciaal gemaakt was voor een boomvalk-stel in Leiden, wat een compensatie maatregel moest zijn om de boomvalk te behouden in dat gebied. (Boomvalken broeden vaak in kraaiennesten), was dit keer éérst een kraaiennest geworden. Blijkbaar beviel dit horst beter dan zelf een nest maken. Een jaar later was

Nijlgans broed op grote hoogte.

Luie kraai broed in kunsthorst.

dit kunsthorst na een zware storm uit de boom gewaaid, dus het doel 'compenseren voor de boomvalk' werd helaas niet gehaald. Spechten maken grote gaten in betimmering van houtskeletbouw woningen om daar een nest in te gaan maken. (zie Lokvogeltje voorjaar 2024).

Een duivennest op een spijkerbed van een uithangbord in het winkelcentrum is wel veilig tegen predatie, maar lijkt me niet prettig voor de jongen die open wonden kunnen oplopen.

Insecten kunnen er ook wat van. Wat te denken van een wespennest aan een verkeersbord in Oostrijk is niet zo'n veilige en tegen de wind beschutte plek.

Zelfs een groot bijenvolk heeft jarenlang het nest om een beeld gebouwd (in Spanje), heel wonderlijk om daar te gaan nestelen.

Bijennest jarenlang aan een beeld.

Wespennest aan lantarenpaal.

Een wonder!

Tekst en tekening: Natureluur (Naam bekend bij de redactie)

Als je er even de tijd en rust voor neemt kan je veel wonderen in de natuur ervaren.

Neem nu de vogeltrek, dat is toch eigenlijk een groot wonder?

Al die kleine vogelijfjes die zonder apparatuur de weg vinden naar hun overwinteringsgebied op soms duizenden kilometers afstand.

Waarom besteden ze al die energie om zo ver weg te gaan? Ze doen het om te profiteren van betere weers- en voedselomstandigheden in hun overwinteringsgebied. Als de grond in het noorden bevroren is kunnen wormen etende vogels hun voedsel niet bereiken. En 's winters zijn hier (te) weinig insecten om al de insectenetende vogels te voeden.

Ze profiteren in het zuiden bovendien van een langere daglengte zodat er meer tijd besteed kan worden aan voedsel zoeken.

Sommige soorten, zoals de Kievit, trekken wat heen en weer met de vorstgrens, zodat ze altijd wormen kunnen blijven zoeken. Met de opwarming van de aarde blijven ze steeds vaker in Nederland hangen. Maar dat zullen dan wel "noorderlingen" zijn. Het hele clubje schuift waarschijnlijk wat op naar het Zuiden.

Andere soorten trekken over kleine afstanden naar het Zuiden of steken in de winter over naar Zuid Engeland. En de Roodborst die 's winters op je voerplank komt is waarschijnlijk niet dezelfde die er in het voorjaar zit. De onze zitten dan meestal in Spanje of Portugal en hun plaats wordt ingenomen door vogels uit Scandinavië of Polen. Maar ook van deze vogels blijft een deel tegenwoordig al in Nederland hangen. Deze reden waarom er nu in de winter soms meer Roodborsten lijken te zijn.

Om de lange reis te maken moeten trekvogels tijden van de voren extra eten om een vetvoorraadje aan te leggen. Ze verbranden tijdens de trek soms wel zo'n derde van hun lichaamsgewicht, dus er moet voor de trek wel stevig extra voedsel verstouwd worden.

De absolute recordhouder in de vogeltrek is de Noordse Stern die zo'n 17.000 km (nee, hier staat geen 0 te veel!) vliegt naar zijn overwinteringsgebied. En dan een tijd later natuurlijk dezelfde afstand weer terug naar het broedgebied. Hoe komt het dat die zo absurd ver vliegt? Men neemt aan dat die trek al begonnen is toen de continenten nog aan elkaar vast zaten. Die zijn in de loop van miljoenen jaren uit elkaar gedreven en steeds verder uit elkaar komen te liggen. Andere verklaringen lijken erg onlogisch.

De Groenlandse Tapuit (een vogel net iets groter dan onze Huismus) vliegt van Groenland naar Zuid-Spanje, een afstand van meer dan 3000 kilometer.

En een kleine Kolibrie (weegt 2 gram) vliegt zomaar 800 km over de Golf van Mexico.

"Onze" Boerenzwaluw dan: die vliegt van hier naar zuidelijk Afrika en overbrugt daarbij de Middellandse Zee en de Sahara. Dat verklaart ook waarom in sommige jaren er zoveel minder Boerenzwaluwen terugkomen. Als ze tegenwind hebben in de Sahara en het "point off no return" zijn gepasseerd moeten ze wel doorvliegen en dan komen er heel veel vogels om. Dat geldt overigens voor veel meer soorten: tegenwind en ongunstige weersomstandigheden worden heel veel trekvogels fataal. Ook onze riet-bewonende vogels kunnen dat lot treffen. Om dan nog maar niet te spreken over de schietgrage personen in de zuidelijke landen van Europa, die vogels met honderden uit de lucht knallen. En dan het lef hebben om dat dan ook nog "sportief" en "oogsten" te noemen. Dan ligt er een Zwaluw van 17-20 gr op je bord die dan gretig door hen of duur betalende gasten wordt opgegeten. Ik moet al bijna spugen van het idee. Obelix zei het al: "Rare jongens die Romeinen".

Maar hoe "weten" onze trekvogels hoe ze moeten vliegen? Een deel van de vogels vliegt overdag aan de hand van herkenningspunten in de geografie die ze hebben leren herkennen in hun eerste jaar dat ze met hun ouders meevlogen. Sommigen oriënteren zich op de zon, respectievelijk de sterren. En verder speelt het aardmagnetisch veld ook een belangrijke rol. Ze hebben kennelijk een ingebouwd kompas. En combinaties van navigatie zijn natuurlijk ook mogelijk. Ze maken gebruik van gunstige wind om te trekken en vliegen daarom soms erg hoog om gebruik te maken van de "straalstroom" in de hoge luchtlagen. Sommige (soms ook kleine) vogels zijn aangetroffen op een hoogte van 6300 m hoogte! Grote vogels en

roofvogels maken veelal gebruik van thermiek en zweven tijdens hun trektocht grotendeels van thermiekbel naar thermiekbel. Ik heb eens in een zweefvliegtuig midden tussen een aantal Buizerds gevlogen die gebruik maakten van dezelfde thermiek. Een bijzondere gebeurtenis om van dichtbij zo'n Buizerd in de ogen te kijken, terwijl hij je aankijkt met een blik van "jij ook hier"?

Maar wat is mooier om heel af en toe bij aanhoudende Oostenwind boven Lelystad een groep Kraanvogels boven je te horen trompetteren terwijl ze langzaam naar het Zuiden vliegen. Die roep herken je dan altijd weer. Ook groepen Ooievaars zijn indrukwekkend om te zien. Het is en blijft in mijn ogen een absoluut wonder, ook al zijn we in de loop der tijden meer te weten gekomen over het verschijnsel vogeltrek!

Bontbekplevier. (Foto: Bert Zijlstra)

Meer dan een moment.

Fotografie is de kunst van waarnemen, het vergt geduld en discipline en soms in de zoveel tijd komt er een magisch moment voorbij. Albert zoekt naar dit soort momenten binnen de natuur. Moeder aard is het onderwerp en Albert wil haar vastleggen wanneer zij op haar mooist is in zijn foto's zie je de intieme relatie die Albert deelt met de natuur. De natuur toont haarzelf in alle openheid aan Albert en Albert op zijn beurt, toont haar aan de rest van de wereld.

In zijn onweerszagbare honger om groote beelden te creëren is er één foto die al zijn verwachtingen heeft overtroffen. Volcán de Fuego was in dit beeld zijn onderwerp maar Akeca – een vulkaan in Guatemala, Albert noemde gerustgesteld door de vulkaan nadat zijn broertje hem een foto had gestuurd van Fuego. Vanaf dit moment leefde Albert naar zijn ideale foto toe. Een beeld van Volcán de Fuego in al zijn glorie. Wat volgde was een periode gevuld met planning, voorbereiding en anticipatie. Op een nacht in maart was het moment daar, Albert nam zijn ideale foto. Het eindresultaat is een compositie met uitvergroende elementen. Volcán de Fuego in al zijn onrust vergezeld door de melkweg. Daar waar de vulkaan vurige passie belichaamt, straalt de melkweg vrede en kalme stilte. Hij de foto nam Albert een stap terug, het was goed zo, zijn honger was even gestild. Toen de zon op was gekomen nam Albert afscheid en begon hij aan zijn afdaling. Nog één laatste keer toonde Fuego zijn intensiteit en temperament in een aantal uitbarstingen die volgden.

Volcán de Fuego, ongeveerd in zijn schoonheid en macht, maakte een jaar later vele slachtoffers. Albert besefte de pracht van de natuur, maar blijft zich ook bewust van het gevaar dat in haar schuilt.

Zij blijft een ondembare gigant.

Ontdek meer:
CameraNU.nl/verhalen

33 | Landschapsfotograaf

Sony Alpha A7R III
 + Sony FE Sonnar T* 55mm F1.8

cameranu.nl
 Verhalen, voor altijd

*Altijd iets te
zien en te **beleven** in de
Flevolandse natuur*

Kijk voor al onze activiteiten op
www.flevo-landschap.nl/activiteiten

Natuur dichtbij

HET FLEVO
LANDSCHAP